

SIKKERHETSDATABLAD

AVSNITT 1: Identifikasjon av stoffet/stoffblandingen og selskapet/foretaket

1.1 Produktidentifikator

Produktnavn : ROYAL TREOLJE - NATUR KLAR - COLOURLESS

Produktkode : GA/83065-1

1.2 Relevante, identifiserte bruksområder for stoffet eller blandingen, og ikke-anbefalt bruk

Bruksområde : Maling eller malingsrelatert materiale.

: Kun for industrielt bruk.

1.3 Detaljer om leverandøren på sikkerhetsdatabladet

Sherwin-Williams Sweden AB
Box 2016, SE-195 02 Märsta, SWEDEN
Tel: +46 (0)381 261 00
Fax: +46 (0)381 261 99
info.sweden@sherwin.com

Nasjonal kontakt

Sherwin-Williams Norway AS
Marenlundveien 2
Pb 70
N-2021 SKEDSMOKORSET, NORWAY
Tel.: +47 63 87 10 20
Fax: +47 63 87 71 81
norway@sherwin.com

e-mail adresse til person ansvarlig for dette SDS databladet : sweden.regulatory@sherwin.com

1.4 Nødtelefonnummer

Nasjonalt rådgivingskontor/Giftinformasjonen

Telefonnummer : 22 59 13 00

Leverandør

Telefonnummer : +46 (0)381 261 00

Åpningstider : Weekdays, 08:00-16:30 CET

AVSNITT 2: Fareidentifikasjon

2.1 Klassifisering av bestanddeler eller blanding

Produktdefinisjon : Blanding

Klassifisering i henhold til Forskrift (EC) 1272/2008 [CLP/GHS]

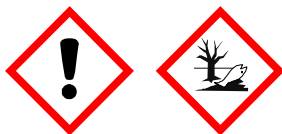
Skin Irrit. 2, H315
Eye Irrit. 2, H319
Skin Sens. 1, H317
Aquatic Acute 1, H400
Aquatic Chronic 1, H410

Produktet er klassifisert som farlig ifølge forskrift (EU) 1272/2008 med endringer.

Se kapittel 16 for fullstendig tekst i H-setningene overfor.

AVSNITT 2: Fareidentifikasjon

Se avsnitt 11 for mer informasjon om helseeffekter og symptomer.

2.2 Etikettelementer**Farepiktogrammer** :**Signalord** :

Advarsel

Redegjørelser om fare :

Irriterer huden.

Kan utløse en allergisk hudreaksjon.

Gir alvorlig øyeirritasjon.

Meget giftig, med langtidsvirkning, for liv i vann.

Redegjørelser om forholdsregler**Forebygging** :

Bruk vernehansker. Bruk vernebriller eller ansiktsvern. Unngå utslipp til miljøet. Unngå innånding av damp. Vask grundig etter håndtering.

Respons :

Samle opp spill. Tilsølte klær må fjernes og vaskes før bruk.

Lagring :

Ikke anvendelig.

Avhending :

Ikke anvendelig.

Farlige ingredienser :

Dichloro-2-octyl-3(2H)-isothiazolone
2-oktyl-2H-isotiazol-3-on

Tilleggselementer på etiketter :

BARE FOR INDUSTRIELL BRUK

Spesielle emballasjekrav

Ikke anvendelig.

2.3 Andre farer

Denne blandingen inneholder ikke stoffer som er vurdert å være en PBT eller en vPvB.

Andre farer som ikke fører til klassifisering :

Fare for selvantennelse. Spraystøv, kluter og annet kontaminert organisk materiale skal vætes og plasseres i en forseglet metallbeholder. Oppbevares på et brannsikkert sted.

AVSNITT 3: Sammensetning/opplysninger om bestanddeler**3.2 Blanding** :

Navn på produkt/ bestanddel	Identifikatorer	%	Klassifisering	Spesifikk kons. grenser, M- faktorer og ATE-er	Type
Mineral Oil	REACH #: 01-2119480375-34 EU: 265-156-6 CAS: 64742-53-6	≥10 - ≤25	Asp. Tox. 1, H304	-	[1] [2]
petroleumsdestillater, hydrogenbehandlede tunge nafteniske; baseolje - uspesifisert, hovedsakelig C20-C50	EU: 265-155-0 CAS: 64742-52-5 Innhold: 649-465-00-7	≥10 - ≤25	Ikke klassifisert.	-	[2]
solvent nafta (petroleum), lett aromatisk; lavtkokende nafta - uspesifisert, karbonkjedelengde 8-10, kokepunkt 135-210 o	REACH #: 01-2119455851-35 EU: 265-199-0 CAS: 128601-23-0 Innhold: 649-356-00-4	≤3	Flam. Liq. 3, H226 STOT SE 3, H335 STOT SE 3, H336 Asp. Tox. 1, H304 Aquatic Chronic 2, H411 EUH066	-	[1]

AVSNITT 3: Sammensetning/opplysninger om bestanddeler

Manganese 2-Ethylhexanoate	REACH #: 01-2119979087-23 EU: 240-085-3 CAS: 15956-58-8	≤0.3	Eye Irrit. 2, H319 Repr. 2, H361d STOT RE 2, H373 Aquatic Chronic 2, H411	-	[1] [2]
Dichloro-2-octyl-3(2H)- isothiazolone	EU: 264-843-8 CAS: 64359-81-5 Innhold: 613-335-00-8	≤0.3	Acute Tox. 4, H302 Acute Tox. 2, H330 Skin Corr. 1, H314 Eye Dam. 1, H318 Skin Sens. 1A, H317 Aquatic Acute 1, H400 Aquatic Chronic 1, H410 EUH071	ATE [Oral] = 567 mg/kg ATE [Inhalasjon (støv og tåker)] = 0.16 mg/l Skin Corr. 1, H314: C ≥ 5% Skin Irrit. 2, H315: 0.025% ≤ C < 5% Eye Dam. 1, H318: C ≥ 3% Eye Irrit. 2, H319: 0.025% ≤ C < 3% Skin Sens. 1, H317: C ≥ 0.0015% M [Akutt] = 100	[1]
2-oktyl-2H-isotiazol-3-on	EU: 247-761-7 CAS: 26530-20-1 Innhold: 613-112-00-5	<0.1	Acute Tox. 3, H301 Acute Tox. 3, H311 Acute Tox. 2, H330 Skin Corr. 1, H314 Eye Dam. 1, H318 Skin Sens. 1A, H317 Aquatic Acute 1, H400 Aquatic Chronic 1, H410 EUH071 Se kapittel 16 for fullstendig tekst i H- setningene overfor.	ATE [Oral] = 125 mg/kg ATE [Dermal] = 311 mg/kg ATE [Inhalasjon (støv og tåker)] = 0.27 mg/l Skin Sens. 1, H317: C ≥ 0.0015% M [Akutt] = 100 M [Kronisk] = 100	[1]

I følge produsentens nåværende kunnskap, og for anvendbare konsentrasjoner, finnes det ingen bestanddeler i tillegg i produktet som er klassifisert som helse- eller miljøskadelig, og som skulle kreve rapportering i dette avsnittet eller er PBTs eller vPvBs, eller har blitt tildelt en administrativ norm og derfor skulle kreve rapportering i dette avsnittet.

Type

[1] Stoff klassifisert med en helse - eller miljøfare

[2] Stoff med en yrkeshygienisk grenseverdi

Administrativ/Administrative norm/normer er, hvis tilgjengelig, oppført i punkt 8.

AVSNITT 4: Førstehjelpstiltak

4.1 Beskrivelse av førstehjelpstiltak

- Generelt** : I alle tvilstilfeller og ved vedvarende symptomer skal lege kontaktes. Ikke gi en bevisstløs person noe gjennom munnen. Bevisstløse personer plasseres i stabilt sideleie mens lege kontaktes.
- Øyekontakt** : Se etter og ta ut eventuelle kontaktlinser. Skyll øynene omgående med rennende vann i minst 10 minutter, mens øyelokkene holdes åpne, og kontakt lege.
- Innånding** : Flytt til frisk luft. Hold personen varm og i ro. Hvis den tilskadekomne ikke puster, puster uregelmessig eller det oppstår åndedrettsstans, må det gis kunstig åndedrett eller utdannet personell kan gi oksygen.
- Hudkontakt** : Fjern forurensede klær og sko. Vask huden grundig med såpe og vann eller bruk et anerkjent hudrensingsprodukt. Løsemidler eller tynnere må IKKE brukes.
- Svelging** : Ved svelging, kontakt lege omgående og vis denne beholderen eller etiketten. Hold personen varm og i ro. IKKE framkall brekning.

AVSNITT 4: Førstehjelpstiltak

Vern av førstehjelpspersonell : Det skal ikke iverksettes tiltak som medfører personfare, eller av personer uten tilstrekkelig opplæring. Det kan være farlig for førstehjelpere å bruke munn-mot-munn-metoden. Vask tilsølte klær grundig med vann før de tas av, eller bruk hansker.

4.2 De viktigste symptomene og effektene, både akutte og forsinkede

Det finnes ingen tilgjengelige data om selve blandingen. Fremgangsmåte for avledning av klassifisering etter forskriften (EC) nr. 1272/2008 [CLP/GHS]. Se Avsnitt 2 og 3 for detaljer.

Eksponering for konsentrasjoner av løsemiddeldamp som overstiger administrativ norm, kan gi helseplager som irriterte slimhinner og luftveier samt skade på nyrer, lever og sentralnervesystem. Symptomer og tegn er hodepine, svimmelhet, tretthet, muskelsvekkelse, døsighet, og i ekstreme tilfeller bevisstløshet.

Løsemidler kan gi noen av de ovennevnte virkninger ved absorpsjon gjennom huden. Gjentatt eller langvarig hudkontakt kan forårsake at det naturlige fettene fjernes fra huden og resultere i ikke-allergisk kontaktallergi og absorpsjon gjennom huden.

Sprut av væsken i øynene kan skape irritasjon og midlertidig skade.

Svelging kan forårsake kvalme, diaré og oppkast.

Der det er kjent, tar dette i betraktning kjente og øyeblikkelige effekter, i tillegg til kroniske effekter av komponenter ved kortsiktig og langsiktig eksponering ved inntaks-, innåndings- og hudeksponering og kontakt med øyne.

Inneholder 4,5-diklor-2-oktyl-2H-isotiazol-3-on, oktalinon (ISO). Kan gi en allergisk reaksjon.

4.3 Indikasjon av enhver øyeblikkelig medisinsk hjelp og spesialbehandling som er nødvendig

Merknader til lege : Behandle symptomatisk. Kontakt spesialist på giftbehandling om store mengder har blitt svelget eller inhalert.

Spesifikke behandlinger : Ingen spesiell behandling.

Se Opplysninger om helsefare (avsnitt 11)

AVSNITT 5: Brannslukkingstiltak

5.1 Slökkemidler

Egnete brannslukkingsmidler : Anbefales: alkoholbestandig skum, karbondioksid, pulver.

Uegnete brannslukkingsmidler : Ikke bruk vannstråle.

5.2 Spesielle farer forbundet med stoffet eller blandingen

Farer på grunn av stoffet eller blandingen : Ved brann oppstår det tykk, svart røyk. Eksponering for spaltningsprodukter kan være helseskadelig.

Farlige forbrenningsprodukter : Nedbrytingsproduktene kan omfatte følgende materialer: karbonmonoksid, karbondioksid, røyk, oksider av nitrogen.

5.3 Råd for brannmenn

Spesielle beskyttelses tiltak for brannmenn : Lukkede beholdere som eksponeres for flammer, kjøles ned med vann. Avrenning fra brannslukking må ikke komme ut i avløp eller vannveier.

Særlig verneutstyr for brannslukkingsmannskaper : Brannmenn må bruke uavhengig friskluftsapparat med overtrykk (SCBA) og fullt brannvernustyr.

AVSNITT 6: Tiltak ved utilsiktede utslipp

6.1 Personlige forholdsregler, verneutstyr og nødprosedyrer

For ikke-nødpersonell : Eliminer alle antenningsskilder og sørg for god ventilasjon. Unngå å innånde damp eller tåke. Se vernetiltakene som er oppført i avsnitt 7 og 8.

Ikke la unødvendig og ubeskyttet personale komme inn.

For nødpersonell : Hvis det er påkrevet med spesialklær for å håndtere utslippet, må det tas hensyn til alle opplysningene i avsnitt 8 om egnete og ikke-egnete materialer. Se også opplysningene i "For ikke-nødpersonell".

6.2 Forholdsregler for vern av miljø : Må ikke tømmes i avløp eller vassdrag. Hvis produktet forurenses innsjøer, elver eller kloakkavløp, skal ansvarlige myndigheter informeres i henhold til lokale bestemmelser.

6.3 Metoder og materialer for begrensning og opprenskning : Begrens og samle spill med ikke brennbare absorberende materialer, f.eks. sand, jord, vermikulitt eller kiselgur, og plasser i beholder for deponering i henhold til lokale bestemmelser (se Avsnitt 13). Rengjøres fortrinnsvis med vaskemiddel. Unngå bruk av løsemidler.

6.4 Referanse til andre avsnitt : Se avsnitt 1 for nødkontaktinformasjon.
Se avsnitt 8 for opplysninger om egnet personlig verneutstyr.
Se avsnitt 13 for flere opplysninger om avfallshåndtering.

AVSNITT 7: Håndtering og lagring

Informasjonen i dette avsnittet inneholder generelle råd og veiledning. Listen over Identifiserte bruksområder i avsnitt 1 bør sjekkes for eventuell bruksspesifikk informasjon i eksponeringsscenarioet(ene).

7.1 Forholdsregler for sikker håndtering : Unngå at det dannes brannfarlige eller eksplosjonsfarlige konsentrasjoner av damp i luften, og unngå dampkonsentrasjoner som overstiger grenseverdier for yrkeseksponering.
Produktet skal videre bare brukes i områder hvor all bruk av åpen flamme og andre antennelseskilder unngås. Elektrisk utstyr skal beskyttes i tilstrekkelig grad.
Blandinger kan lades elektrostatisk. Bruk alltid jordledning ved overføring fra én beholder til en annen.
Operatører skal bruke antistatisk fottøy og tøy, og gulv skal være ledende.
Må holdes borte fra varme, gnister og ild. Gnistdannende verktøy må ikke brukes.
Unngå kontakt med huden og øynene. Unngå innånding av støv, partikler, spray eller tåke som oppstår fra bruken av denne blandingen. Unngå innånding av pussestøv.
Det må ikke spises, drikkes eller røykes i områder der dette materialet håndteres, oppbevares og bearbeides.
Bruk egnet personlig verneutstyr (se avsnitt 8.).
Tøm aldri ved bruk av trykk. Dette er ikke en trykkbeholder.
Skal bare oppbevares i beholdere av samme materiale som den originale.
Følg regelverk for helse og sikkerhet på arbeidsplassen.
Må ikke tømmes i avløp eller vassdrag.
Informasjon og brann- og eksplosjonsvern
Damp er tyngre enn luft og kan spres på gulvnivå. Damp kan danne eksplosive forbindelser med luft.

7.2 Forhold for sikker lagring, inkludert ev. uforenlighet : Oppbevares i henhold til lokale bestemmelser.
Merknader om delt oppbevaring
Holdes adskilt fra: oksiderende midler, kraftige alkali, sterke syrer.
Ytterligere informasjon om oppbevaringsforholdene
Følg forholdsreglene på etiketten. Oppbevares på et tørt, kjølig og godt ventilert sted.
Må holdes borte fra varme og direkte sollys. Holdes vekk fra antennelseskilder.
Ingen røyking. Unngå uautorisert tilgang. Åpnede beholdere må lukkes forsvarlig og oppbevares stående for å unngå lekkasje.
Forurenset oppsamlingsmateriale kan være like miljøskadelig som selve utslippet.

AVSNITT 7: Håndtering og lagring**7.3 Spesifikk sluttbruk**

Anbefalinger : Ikke kjent.

Løsninger spesifikke for industrisektoren : Ikke kjent.

Gode renholdsvaner, regelmessig sikker fjerning av avfallsstoffer og regelmessig vedlikehold av sprayfiltre vil minske risiko for selvantennelse og annen brannfare.

Før bruk av dette materialet henvises det til eksponeringsscenarioet(-iene) hvis vedlagt, for spesifikk sluttbruk, kontrolltiltak og ytterligere PPE-hensyn.

AVSNITT 8: Eksponeringskontroll/personlig beskyttelse

Informasjonen i dette avsnittet inneholder generelle råd og veiledning. Listen over Identifiserte bruksområder i avsnitt 1 bør sjekkes for eventuell bruksspesifikk informasjon i eksponeringsscenarioet(ene).

8.1 Kontrollparametere**Administrative normer**

Navn på produkt/bestanddel	Grenseverdier for eksponering
Mineral Oil	FOR-2011-12-06-1358 (Norge, 6/2021). [oljetåke (mineralolje-partikler)] Gjennomsnittsverdier: 1 mg/m ³ 8 timer. Form: mineralolje-partikler
petroleumsdestillater, hydrogenbehandlede tunge nafteniske; baseolje - uspesifisert, hovedsakelig C20-C50	FOR-2011-12-06-1358 (Norge, 6/2021). [oljedamp] Gjennomsnittsverdier: 50 mg/m ³ 8 timer. Form: damp FOR-2011-12-06-1358 (Norge, 6/2021). [oljetåke (mineralolje-partikler)] Gjennomsnittsverdier: 1 mg/m ³ 8 timer. Form: mineralolje-partikler
Manganese 2-Ethylhexanoate	FOR-2011-12-06-1358 (Norge, 6/2021). [oljedamp] Gjennomsnittsverdier: 50 mg/m ³ 8 timer. Form: damp FOR-2011-12-06-1358 (Norge, 6/2021). [mangan og uorganiske manganforbindelser] Merknader: veiledende grenseverdi Gjennomsnittsverdier: 0.2 mg/m ³ , (beregnet som Mn) 8 timer. Form: inhalerbar fraksjon Gjennomsnittsverdier: 0.05 mg/m ³ , (beregnet som Mn) 8 timer. Form: respirabel fraksjon

- Anbefalt overvåkingstiltak** :
- : Om dette produktet inneholder komponenter med yrkeshygieniske grenseverdier, kan personlig overvåking, atmosfæreovervåking, overvåking av arbeidsstedet eller biologisk overvåking for å fastlå effektiviteten på avtrekk eller andre vernetiltak eller og/eller behovet for bruk av personlig åndedrettsvern være nødvendig. Sjekk overvåkingsstandardene, slik som følgende: Europeisk standard NS-EN 689 (Arbeidsplassluft - Veiledning for vurdering av eksponering for kjemiske stoffer ved innånding og målestrategi for sammenligning med grenseverdier) Europeisk standard NS-EN 14042 (Arbeidsplassluft - Veiledning for anvendelse og bruk av prosedyrer for bedømmelse av kjemiske og biologiske agens) Europeisk standard NS-EN 482 (Arbeidsplassluft - Generelle krav til utførelse av måling av kjemiske midler) Det kreves også at det vises til nasjonale rettleidningsdokumenter for bestemmelse av farlige stoffer.
 - : Regelmessig overvåking av alle arbeidsområder skal gjennomføres kontinuerlig, inkludert områder som kanskje ikke er like godt ventilert.

DNEL-er/DMEL-er

AVSNITT 8: Eksponeringskontroll/personlig beskyttelse

Navn på produkt/bestanddel	Type	Eksponering	Verdi	Befolkning	Effekter
solvent nafta (petroleum), lett aromatisk; lavtkokende nafta - uspesifisert, karbonkjedelengde 8-10, kokepunkt 135-210 o	DNEL	Langsiktig Hud	25 mg/kg bw/dag	Arbeidere	Systemisk
	DNEL	Langsiktig Innånding	150 mg/m ³	Arbeidere	Systemisk
	DNEL	Langsiktig Hud	11 mg/kg bw/dag	Generell populasjon [Konsumenter]	Systemisk
	DNEL	Langsiktig Innånding	32 mg/m ³	Generell populasjon [Konsumenter]	Systemisk
	DNEL	Langsiktig Oral	11 mg/kg bw/dag	Generell populasjon [Konsumenter]	Systemisk

PNEC-er

Navn på produkt/bestanddel	Kammerdetaljer	Verdi	Metodedetaljer
Xylen (alle isomere)	Ferskvann	0.327 mg/l	-
	Sjøvann	0.327 mg/l	-
	Ferskvannsediment	12.46 mg/l	-
	Renseanlegg for avløpsvann	6.58 mg/l	-
	Jord	2.31 mg/kg	-
	Sjøvannsediment	12.46 mg/l	-

8.2 Eksponeringskontroll

- Egnede konstruksjonstiltak** : Sørg for tilstrekkelig ventilasjon. Der det er praktisk mulig skal dette oppnås ved bruk av lokal avtrekksventilasjon og generelt godt avsug. Hvis dette ikke er tilstrekkelig til å holde konsentrasjoner av partikler og løsemiddeldamp under administrativ norm, må det brukes egnet åndedrettsvern.
- : Brukere er anbefalt å vurdere Administrativ norm eller tilsvarende.

Individuelle vernetiltak**Hygieniske tiltak**

- : Vask hender, underarmer og ansikt grundig etter å ha håndtert kjemiske produkter, før inntak av mat, røyking og toalettbesøk samt ved avsluttet arbeidsperiode. Det bør brukes egnede teknikker ved fjerning av klær som kan være tilsølt. Tilsølte arbeidsklær må ikke fjernes fra arbeidsplassen. Vask forurensede klær før de tas i bruk igjen. Sørg for at øyeskyllestasjoner og sikkerhetsdusjer er i nærheten av arbeidsstedet.

Øye-/ansiktsvern

- : Bruk øyevernutstyr som beskytter mot sprut fra væsker.

Hudvern**Håndvern**

- : Bruk hansker som er testet etter EN374.

Hansker

:

Det finnes ingen hanskematerialer eller kombinasjon av materialer som vil gi ubegrenset beskyttelse til noe som helst individuelt kjemikalie eller kombinasjon av kjemikalier.

Gjennomtrengingstiden må være lengre enn slutten av brukstiden for produktet. Anvisningene og informasjonen som gis av hanskeprodusenten, når det gjelder bruk, oppbevaring, vedlikehold og utskifting må følges.

Hanskene skal skiftes ut jevnlig, og hvis de viser tegn til skade på hanskematerialet. Se alltid til at hanskene er frie for defekter og at de oppbevares og brukes på korrekt måte.

Ytelsen eller effektiviteten for hansken kan reduseres ved fysisk/kjemisk skade og dårlig vedlikehold.

Beskyttelseskremer kan gi beskyttelse for utsatte hudpartier, men bør imidlertid ikke

AVSNITT 8: Eksponeringskontroll/personlig beskyttelse

påføres etter at huden er eksponert for preparatet.

Brukeren må kontrollere at det endelige valget av hansketyper for håndtering av produktet, er den mest passende og tar hensyn til de bestemte bruksforhold som eksisterer, som krevd i påbudet om egenvurdering av risiko.

- Kroppsvern** : Personell skal bruke antistatisk tøy av naturfiber eller varmeresistent syntetisk fiber.
- : Personlig verneutstyr skal velges i samsvar med oppgaven som utføres og farene forbundet med denne, og skal være godkjent av en spesialist før dette produktet håndteres.
- Annet hudvern** : Egnert fottøy og eventuelt tilleggsvern for huden skal velges basert på oppgaven som skal utføres og de risikoene som er involvert, og må godkjennes av en spesialist før dette produktet håndteres.
- Åndedrettsvern** : Bruk godt tilpasset, partikkelfiler-åndedrettsvern i samsvar med godkjente standarder hvis en risikovurdering indikerer at dette er nødvendig. Anbefales: A2P2 (EN14387). Valg av åndedrettsvern må gjøres på grunnlag av kjent eller forventet eksponeringsnivå, produktets farlighet og sikre funksjonsgrenser for det valgte åndedrettsvernet.
- Begrensning og overvåkning av miljøeksponeringen** : Må ikke tømmes i avløp eller vassdrag.

Før bruk av dette materialet henvises det til eksponeringsscenarioet(-iene) hvis vedlagt, for spesifikk sluttbruk, kontrolltiltak og ytterligere PPE-hensyn. Informasjonen i dette HMS databladet utgjør ikke brukerens egenvurdering av risiko på arbeidsplassen, som krevd i helse- og miljølovgivningen. Påbudene i Arbeidsmiljøloven gjelder ved bruk av dette produktet på arbeidsplassen.

AVSNITT 9: Fysiske og kjemiske egenskaper

Forholdene for måling av alle egenskaper er ved standard temperatur og trykk med mindre noe annet indikeres.

9.1 Informasjon om grunnleggende fysiske og kjemiske egenskaper

Utseende

- Fysisk tilstand** : Væske.
- Farge** : Fargeløs.
- Lukt** : Løsemiddel.
- Luktterskel** : Ikke tilgjengelig (Ikke testet).
- pH** : Ikke relevant/aktuelt på grunn av produktets art. uløselig i vann.
- Smeltepunkt/frysepunkt** : Ikke relevant/aktuelt på grunn av produktets art.
- Utgangskokepunkt og -kokeområde** : 153°C
- Flammepunkt** : Lukket kopp: 100°C [Pensky-Martens Closed Cup]
- Fordamping** : 0.23 (butylacetat = 1)
- Brannfarlighet** : Ikke relevant/aktuelt på grunn av produktets art.
- Nedre og øvre eksplosjonsgrense** : LEL: 0.7% (Light Aromatic Hydrocarbons)
UEL: 7% (Light Aromatic Hydrocarbons)
- Damptrykk** : 0.51 kPa (3.8 mm Hg)
- Relativ damp tetthet** : 4.1 [Luft = 1]
- Relativ tetthet** : 0.92
- Løselighet(er)** : Ikke relevant/aktuelt på grunn av produktets art.
- Fordelingskoeffisient oktanol/vann** : Ikke relevant/aktuelt på grunn av produktets art.
- Selvantennelsestemperatur** : Ikke relevant/aktuelt på grunn av produktets art.
- Dekomponeringstemperatur** : Ikke relevant/aktuelt på grunn av produktets art.
- Viskositet** : Kinematisk (40°C): >20.5 mm²/s

AVSNITT 9: Fysiske og kjemiske egenskaper

- Ekspløsjonsegenskaper** : Ved lagring og bruk under normale forhold vil det ikke oppstå farlige reaksjoner.
- Oksidasjonsegenskaper** : Ved lagring og bruk under normale forhold vil det ikke oppstå farlige reaksjoner.
- Partikkelegenskaper**
- Middels partikkelstørrelse** : Ikke relevant/aktuelt på grunn av produktets art.

9.2 Andre opplysninger av betydning for helse, miljø og sikkerhet

- Forbrenningsvarme** : 7.088 kJ/g

AVSNITT 10: Stabilitet og reaktivitet

- 10.1 Reaktivitet** : Det finnes ingen bestemte testdata på reaktivitet tilgjengelig for dette produktet eller bestanddelene.
- 10.2 Kjemisk stabilitet** : Stabilt under anbefalte vilkår for oppbevaring og håndtering (se Avsnitt 7).
- 10.3 Mulighet for skadelige reaksjoner** : Ved lagring og bruk under normale forhold vil det ikke oppstå farlige reaksjoner.
- 10.4 Forhold som skal unngås** : Kan danne skadelige nedbrytningsprodukter hvis det utsettes for høye temperaturer.
- 10.5 Uforenlige stoffer** : Oppbevares adskilt fra følgende materialer for å unngå kraftige eksotermiske reaksjoner: oksiderende midler, kraftige alkali, sterke syrer.
- 10.6 Farlige nedbrytningsprodukter** : Nedbrytningsproduktene kan omfatte følgende materialer: karbonmonoksid, karbondioksid, røyk, oksider av nitrogen.

Se avsnitt 7: HÅNDTERING OG OPPBEVARING, og avsnitt 8: EKSPONERINGSTILTAK/PERSONLIG VERNEUTSTYR for mer informasjon og vern av ansatte.

AVSNITT 11: Toksikologiske opplysninger

11.1 Informasjon om fareklasser som definert i Forskrift (EC) Nr. 1272/2008

Det finnes ingen tilgjengelige data om selve blandingen. Fremgangsmåte for avledning av klassifisering etter forskriften (EC) nr. 1272/2008 [CLP/GHS]. Se Avsnitt 2 og 3 for detaljer.

Eksponering for konsentrasjoner av løsemiddeldamp som overstiger administrativ norm, kan gi helseplager som irriterte slimhinner og luftveier samt skade på nyrer, lever og sentralnervesystem. Symptomer og tegn er hodepine, svimmelhet, tretthet, muskelsvekkelse, døsigheit, og i ekstreme tilfeller bevisstløshet.

Løsemidler kan gi noen av de ovennevnte virkninger ved absorpsjon gjennom huden. Gjentatt eller langvarig hudkontakt kan forårsake at det naturlige fettene fjernes fra huden og resultere i ikke-allergisk kontaktallergi og absorpsjon gjennom huden.

Sprut av væsken i øynene kan skape irritasjon og midlertidig skade.

Svelging kan forårsake kvalme, diaré og oppkast.

Der det er kjent, tar dette i betraktning kjente og øyeblikkelige effekter, i tillegg til kroniske effekter av komponenter ved kortsiktig og langsiktig eksponering ved inntaks-, innåndings- og hudeksponering og kontakt med øyne.

Inneholder 4,5-diklor-2-oktyl-2H-isotiazol-3-on, oktalinon (ISO). Kan gi en allergisk reaksjon.

Akutt toksisitet

AVSNITT 11: Toksikologiske opplysninger

Navn på produkt/ bestanddel	Resultat	Arter	Dose	Eksponering
Mineral Oil	LC50 Innånding Damp	Rotte	2180 mg/m ³	4 timer
solvent nafta (petroleum), lett aromatisk; lavtkokende nafta - uspesifisert, karbonkjedelengde 8-10, kokepunkt 135-210 o	LD50 Oral	Rotte	>5000 mg/kg	-
	LD50 Oral	Rotte	8400 mg/kg	-
	2-oktyl-2H-isotiazol-3-on	Kanin	690 mg/kg	-
	LD50 Oral	Rotte	550 mg/kg	-

Estimater over akutt toksisitet

Vei	ATE verdi
Inhalering (støv og tåker)	68.26 mg/l

Irritasjon/korrosjon

Navn på produkt/ bestanddel	Resultat	Arter	Poeng	Eksponering	Observasjon
Mineral Oil	Hud - Middels irriterende stoff	Kanin	-	24 timer 0.5 MI	-
solvent nafta (petroleum), lett aromatisk; lavtkokende nafta - uspesifisert, karbonkjedelengde 8-10, kokepunkt 135-210 o	Hud - Sterkt irriterende stoff	Kanin	-	500 mg	-
	Øyne - Mildt irriterende	Kanin	-	24 timer 100 uL	-
	2-oktyl-2H-isotiazol-3-on	Øyne - Sterkt irriterende stoff	Kanin	-	100 mg

Konklusjon/oppsummering : Ikke kjent.**Overfølsomhet**

Ingen data tilgjengelig

Konklusjon/
oppsummering : Ikke kjent.**Mutasjonsfremmende karakter**

Ingen data tilgjengelig

Kreftfremkallende egenskap

Ingen data tilgjengelig

Reproduktiv giftighet

Ingen data tilgjengelig

Fosterskadelige egenskaper

Ingen data tilgjengelig

Toksisitet for angitt målorgan (enkelteksponering)

Navn på produkt/bestanddel	Kategori	Eksponeringsvei	Målorganer
solvent nafta (petroleum), lett aromatisk; lavtkokende nafta - uspesifisert, karbonkjedelengde 8-10, kokepunkt 135-210 o	Kategori 3	-	Irritasjon i luftveiene
	Kategori 3		Narkotisk effekt

Toksisitet for angitt målorgan (gjentatt eksponering)

AVSNITT 11: Toksikologiske opplysninger

Navn på produkt/bestanddel	Kategori	Eksponeeringsvei	Målorganer
Manganese 2-Ethylhexanoate	Kategori 2	-	-

Fare for aspirering

Navn på produkt/bestanddel	Resultat
Mineral Oil solvent nafta (petroleum), lett aromatisk; lavtkokende nafta - uspesifisert, karbonkjedelengde 8-10, kokepunkt 135-210 o	ASPIRASJONSFARE - Kategori 1 ASPIRASJONSFARE - Kategori 1

11.2 Informasjon om andre farer**11.2.1 Hormonforstyrrende egenskaper**

Ikke kjent.

11.2.2 Andre opplysninger av betydning for helse, miljø og sikkerhet

Ikke kjent.

AVSNITT 12: Økologiske opplysninger**12.1 Toksisitet**

Det finnes ingen tilgjengelige data om selve blandingen.
Må ikke tømmes i avløp eller vassdrag.

Fremgangsmåte for avledning av klassifisering etter forskriften (EC) nr. 1272/2008 [CLP/GHS]. Se Avsnitt 2 og 3 for detaljer.

Navn på produkt/bestanddel	Resultat	Arter	Eksponeering
Dichloro-2-octyl-3(2H)-isothiazolone	Akutt EC50 18 ppb Sjøvann	Alge - Skeletonema costatum	96 timer
2-oktyl-2H-isotiazol-3-on	Akutt EC50 0.001 mg/l Ferskvann	Dafnie - Daphnia magna	48 timer
	Akutt LC50 22 µg/l Ferskvann	Skalldyr - Gammarus pulex	48 timer
	Akutt LC50 2.7 ppb Ferskvann	Fisk - Oncorhynchus mykiss	96 timer
	Kronisk NOEC 19.789 µg/l Sjøvann	Alge - Nitzschia pungens	96 timer
	Kronisk NOEC 0.56 ppb	Fisk - Oncorhynchus mykiss	97 dager
	Akutt EC50 107 ppb Ferskvann	Dafnie - Daphnia magna	48 timer
	Akutt LC50 47 ppb Ferskvann	Fisk - Oncorhynchus mykiss	96 timer
Kronisk NOEC 74 ppb Ferskvann	Dafnie - Daphnia magna	21 dager	
Kronisk NOEC 8.5 ppb	Fisk - Pimephales promelas	35 dager	

12.2 Persistens og nedbrytbarhet

Navn på produkt/bestanddel	Test	Resultat	Dose	Inoculum
Ingen data tilgjengelig				

Konklusjon/oppsummering : Ikke kjent.

Navn på produkt/bestanddel	Halveringstid i vann	Fotolyse	Biologisk nedbrytbarhet
solvent nafta (petroleum), lett aromatisk; lavtkokende nafta - uspesifisert, karbonkjedelengde 8-10, kokepunkt 135-210 o	-	-	Lett
Dichloro-2-octyl-3(2H)-isothiazolone	-	-	Lett
2-oktyl-2H-isotiazol-3-on	-	-	Lett

AVSNITT 12: Økologiske opplysninger**12.3 Bioakkumuleringspotensial**

Navn på produkt/ bestanddel	LogP _{ow}	BKF	Potensial
solvent nafta (petroleum), lett aromatisk; lavtkokende nafta - uspesifisert, karbonkjedelengde 8-10, kokepunkt 135-210 o	-	10 til 2500	høy
Manganese 2-Ethylhexanoate	-	2.96	lav

12.4 Jordmobilitet

**Fordelingskoeffisient for
jord/vann (K_{oc})** : Ikke kjent.

Mobilitet : Ikke kjent.

12.5 Resultater av PBT- og vPvB-vurderinger

Denne blandingen inneholder ikke stoffer som er vurdert å være en PBT eller en vPvB.

12.6 Hormonforstyrrende egenskaper

Ikke kjent.

12.7 Andre skadevirkninger

Ingen kjente betydelige virkninger eller kritiske farer.

AVSNITT 13: Instruks ved disponering**13.1 Avfallsbehandlingsmetoder****Produkt**

Metoder for avhending : Unngå at det produseres avfall, eller reduser avfallsmengden til et minimum i den grad det er mulig. Deponering av dette produktet, oppløsninger og alle biprodukter skal til enhver tid skje i samsvar med lovfestede krav til miljøvern og avfallsdeponering og alle regionale bestemmelser fra lokale myndigheter. Overskytende materialer og ikke gjenvinnbare produkter må deponeres via et firma/ underleverandør som er registrert for behandling av spesialavfall. Avfall må ikke deponeres ubehandlet til avløp unntatt når det er fullstendig i samsvar med alle krav fra myndigheter med jurisdiksjon.

Farlig avfall : Ja.

**Den europeiske
avfallslisten (EAL)** : maling- og lakkavfall som inneholder organiske løsemidler eller andre helsefarlige stoffer 08 01 11*

**Fjerning av
kjemikalieavfall** : Må ikke tømmes i avløp eller vassdrag. Avhending i henhold til alle relevante føderale, delstatsbaserte og lokale regler. Hvis dette produktet blandes med annet avfall, kan det hende at den originale avfallsproduktkoden ikke lenger gjelder, og den korrekte koden må tildeles. Kontakt lokale avfallsmyndigheter for ytterligere informasjon.

Emballasje

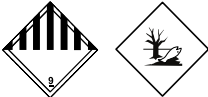
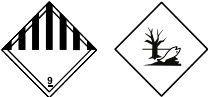
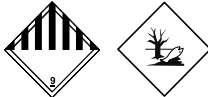
Metoder for avhending : Unngå at det produseres avfall, eller reduser avfallsmengden til et minimum i den grad det er mulig. Avfallsemballasjen bør resirkuleres. Forbrenning eller avhending på søppelplass bør vurderes hvis det ikke er mulig med resirkulering.

**Fjerning av
kjemikalieavfall** : Innhent råd fra relevante avfallsmyndigheter ved hjelp av informasjonen i dette sikkerhetsdatabladet, når det gjelder klassifisering av tomme beholdere. Tomme beholdere må kastes eller gjenvinnes. Kast beholdere som er forurenset av produktet i henhold til lokale eller nasjonale lovbestemmelser.

AVSNITT 13: Instruksjoner ved disponering

- Den europeiske avfallslisten (EAL)** : emballasje som inneholder rester av eller er forurenset av helsefarlige stoffer 15 01 10*
- Spesielle forholdsregler** : Produktet og emballasjen skal uskadeliggjøres på en sikker måte. Vær forsiktig ved håndtering av tomme beholdere som ikke er rengjort eller skylt ut. Tomemballasje eller tomme poser kan inneholde noe produktrester. Unngå spredning av utslipp av materialet, avrenning og kontakt med jord, vassdrag, avløp og kloakk.

AVSNITT 14: Transportopplysninger

	ADR/RID	IMDG	IATA
14.1 FN-nummer eller ID-nummer	UN3082	UN3082	UN3082
14.2 Korrekt transportnavn, UN	MILJØFARLIG STOFF, FLYTENDE, N.O.S. (Dichloro-2-octyl-3(2H)-isothiazolone, 2-oktyl-2H-isotiazol-3-on)	ENVIRONMENTALLY HAZARDOUS SUBSTANCE, LIQUID, N.O.S. (Dichloro-2-octyl-3(2H)-isothiazolone, 2-N-Octyl-4-isothiazolin-3-one). Marine pollutant (Dichloro-2-octyl-3(2H)-isothiazolone, 2-N-Octyl-4-isothiazolin-3-one)	ENVIRONMENTALLY HAZARDOUS SUBSTANCE, LIQUID, N.O.S. (Dichloro-2-octyl-3(2H)-isothiazolone, 2-N-Octyl-4-isothiazolin-3-one)
14.3 Etikett(er) for transportfareklasse (r)	9 	9 	9
14.4 Emballasjegruppe	III	III	III
14.5 Skadevirkninger i miljøet	Ja.	Yes.	Yes.
Ytterligere informasjon	Dette produktet er ikke klassifisert som farlig gods når transportert i størrelser på ≤ 5 L eller ≤ 5 kg, forutsatt at emballasjen oppfyller de generelle bestemmelsene i 4.1.1.1, 4.1.1.2 og 4.1.1.4 til 4.1.1.8. Tunnellkode (-)	This product is not regulated as a dangerous good when transported in sizes of ≤5 L or ≤5 kg, provided the packagings meet the general provisions of 4.1.1.1, 4.1.1.2 and 4.1.1.4 to 4.1.1.8. Emergency schedules F-A, S-F	This product is not regulated as a dangerous good when transported in sizes of ≤5 L or ≤5 kg, provided the packagings meet the general provisions of 5.0.2.4.1, 5.0.2.6.1.1 and 5.0.2.8.

- 14.6 Spesielle forholdsregler for brukeren** : **Transport innenfor brukerens anlegg**: produktet skal alltid transporteres i lukkede beholdere som står oppreist. Det må sikres at personer som transporterer produktet har fått opplæring i hva som skal gjøres ved uhell eller utslipp.

- 14.7 Maritim transport i bulk** : Ikke anvendelig.
i henhold til IMO-instrumenter

Multimodale fraktbeskrivelser er tilgjengelig for informasjonsformål og tar ikke hensyn til størrelse på beholdere. Forekomsten av en fraktbeskrivelse for en bestemt transportmåte (sjø, luft osv.) indikerer ikke at produktet er pakket hensiktsmessig for denne transportmetoden. All pakking må vurderes for egnethet før forsendelse, og være i samsvar med gjeldende regelverk der ansvaret alene hviler på personen som tilbyr transport for produktet. Personer som laster og losser farlig gods må læres opp i alle risikoer som følger av substansene og om alle nødvendige handlinger og tiltak i tilfelle nødssituasjon.

AVSNITT 15: Regelverksmessige opplysninger

15.1 Sikkerhets-, helse- og miljøforskrifter eller lovverk som er spesifikke for stoffet eller blandingen

EU-forskrift (EU) nr. 1907/2006 (REACH)

Tillegg XIV - Liste over stoffer som krever autorisasjon

Tillegg XIV

Ingen av bestanddelene er opplistet.

Tillegg XVII – : Ikke anvendelig.

**Restriksjoner på
produksjon,
markedsføring og bruk
av bestemte farlige
stoffer, blandinger og
artikler**

Andre EU regler

VOC innhold (2010/75/EU) : 2.3 **vekt/vekt**
21 **g/l**

Seveso Direktivet

Dette produktet kan legges til i beregningen for bestemmelser, om et område er innenfor direktivets Seveso-storulykke fare.

Nasjonale forskrifter

15.2 Kjemisk sikkerhetsvurdering : Det er ikke utført kjemisk sikkerhetsvurdering.

AVSNITT 16: Andre opplysninger

✓ Angir informasjon som er endret fra tidligere versjon.

Forkortelser og akronymer : ATE = Akutt toksisitet estimat
CLP = Klassifisering, merking og innpakning
DMEL = Oppnådd minimalt effekt nivå
DNEL = Oppnådd ingen effekt nivå
EUH statement = CLP-spesifikk fareerklæring
PBT = Persistent, Bioakkumulerbar og Giftig
PNEC = Forutsatt ingen effekt konsentrasjon
RRN = REACH registrerings nummer
vPvB = Meget persistente og meget bioakkumulerende
N/A = Ikke kjent

Referanser til litteratur og datakilder : Forskrift (EU) nr. 1272/2008 [CLP] ✓
ADR = Forskrift 1. april 2009 om landtransport av farlig gods
IATA = Internasjonal lufttransport Forening
IMDG = Internasjonal Maritim Farlig Gods
I overensstemmelse med forordning (EC) nr 1907/2006 (REACH), Vedlegg II, som endret ved forordning (EU) 2020/878
Direktive 2012/18/EU, og relative endringer og tilføyelser
Directive 2008/98/EC, and relative amendments & additions
Direktive 2009/161/EU, og relative endringer og tilføyelser
CEPE Guidelines

Fremgangsmåte for avledning av klassifisering etter forskriften (EC) nr. 1272/2008 [CLP/GHS]

AVSNITT 16: Andre opplysninger

Klassifisering	Justering
Skin Irrit. 2, H315	Kalkuleringsmetode
Eye Irrit. 2, H319	Kalkuleringsmetode
Skin Sens. 1, H317	Kalkuleringsmetode
Aquatic Acute 1, H400	Kalkuleringsmetode
Aquatic Chronic 1, H410	Kalkuleringsmetode

Fullstendig tekst for forkortede H-setninger	:	H226	Brannfarlig væske og damp.
		H301	Giftig ved svelging.
		H302	Farlig ved svelging.
		H304	Kan være dødelig ved svelging om det kommer ned i luftveiene.
		H311	Giftig ved hudkontakt.
		H314	Gir alvorlige etseskader på hud og øyne.
		H315	Irriterer huden.
		H317	Kan utløse en allergisk hudreaksjon.
		H318	Gir alvorlig øyeskade.
		H319	Gir alvorlig øyeirritasjon.
		H330	Dødelig ved innånding.
		H335	Kan forårsake irritasjon av luftveiene.
		H336	Kan forårsake døsighet eller svimmelhet.
		H361d	Mistenkes for å kunne gi fosterskader.
		H373	Kan forårsake organskader ved langvarig eller gjentatt eksponering.
		H400	Meget giftig for liv i vann.
		H410	Meget giftig, med langtidsvirkning, for liv i vann.
		H411	Giftig, med langtidsvirkning, for liv i vann.
		EUH066	Gjentatt eksponering kan gi tørr eller sprukket hud.
		EUH071	Etsende for luftveiene.

Fullstendig tekst for klassifiseringer [CLP/GHS]	:	Acute Tox. 2	AKUTT TOKSISITET - Kategori 2
		Acute Tox. 3	AKUTT TOKSISITET - Kategori 3
		Acute Tox. 4	AKUTT TOKSISITET - Kategori 4
		Aquatic Acute 1	FARE I VANNMILJØ (AKUTT) - Kategori 1
		Aquatic Chronic 1	FARE I VANNMILJØ (LANGVARIG) - Kategori 1
		Aquatic Chronic 2	FARE I VANNMILJØ (LANGVARIG) - Kategori 2
		Asp. Tox. 1	ASPIRASJONSFARE - Kategori 1
		Eye Dam. 1	ALVORLIG ØYESKADE/-IRRITASJON - Kategori 1
		Eye Irrit. 2	ALVORLIG ØYESKADE/-IRRITASJON - Kategori 2
		Flam. Liq. 3	BRENNBARE VÆSKER - Kategori 3
		Repr. 2	GIFTIG VED REPRODUKSJON - Kategori 2
		Skin Corr. 1	ETSER/IRRITERER HUD - Kategori 1
		Skin Irrit. 2	ETSER/IRRITERER HUD - Kategori 2
		Skin Sens. 1	OVERØMFINTLIGHET PÅ HUDEN - Kategori 1
		Skin Sens. 1A	OVERØMFINTLIGHET PÅ HUDEN - Kategori 1A
		STOT RE 2	GIFTIG FOR SPESIELLE MÅLORGANER (GJENTATT EKSPONERING) - Kategori 2
		STOT SE 3	GIFTIG FOR SPESIELLE MÅLORGANER (ENKEL EKSPONERING) - Kategori 3

Utskriftsdato : 28, Nov, 2022.

Utgitt dato/ Revisjonsdato : 28, Nov, 2022

Dato for forrige utgave : 21, Jun, 2022

: Hvis det ikke finnes en tidligere valideringsdato, ta kontakt med leverandøren din for mer informasjon.

Versjon : 14

Merknad til leseren

AVSNITT 16: Andre opplysninger

I samsvar med Forordning (EU) 1907/2006, REACH-forskrift, artikkel 31, 37, vil enhver påkrevd farerelatert informasjon om bruk av substanser mottatt som nedstrømsbruker bli sendt forover. Derfor vil sikkerhetsdataark for noen produkter inneholde en SUMI – Safe Use of Mixture Information – vedlagt sikkerhetsdataarket.

SUMI(-er) vil bli lagt ved sikkerhetsdataark (SDS) dersom begge følgende betingelser er oppfylt:

- Produktet er klassifisert som helsefarlig
- Produktet inneholder én eller flere REACH-registrerte substanser som det har blitt levert utvidede sikkerhetsdataark (eksponeringsscenarioer) for

Det anbefales at hver kunde eller mottaker av dette sikkerhetsdatabladet (SDS) leser det nøye og konsulterer ressurser, som nødvendig eller hensiktsmessig, for å bli kjent med og forstå dataene i dette databladet og alle farer knyttet til produktet. Denne informasjonen er gitt i god tro og antas å være nøyaktig fra ikrafttredelsesdatoen i dette dokumentet. Det gis imidlertid ingen garanti, hverken uttrykt eller underforstått. Informasjonen som er gitt her gjelder kun produktet som sendes. Tilsetning av ethvert materiale kan endre sammensetningen, farer og risikoer for produktet. Produkter må ikke ompakkes, modifiseres eller farges, med mindre produsenten har gitt spesielle instruksjoner om dette, inkludert, men ikke begrenset til, innarbeiding av produkter som ikke er spesifisert av produsenten, eller bruk eller tilsetning av produkter i størrelsesforhold som ikke er angitt av produsenten. Regelverket kan endres, og kan variere mellom ulike steder og jurisdiksjoner. Kunden/kjøperen/brukeren er ansvarlig for å sikre at hans/hennes aktiviteter samsvarer med alle nasjonale, føderale, delstatlige, regionale eller lokale lover. Vilklårene for bruk av produktet er ikke under kontroll av produsenten. Kunden/kjøperen/brukeren er ansvarlig for å bestemme de nødvendige betingelsene for sikker bruk av dette produktet. Kunden/kjøperen/brukeren bør ikke bruke produktet til annet formål enn det formål som vises i den aktuelle delen av dette sikkerhetsdatabladet uten først å henvende seg til leverandøren og få skriftlige instruksjoner for håndtering. På grunn av spredningen av informasjonskilder som for eksempel produsentspesifikke sikkerhetsdatablad, kan produsenten ikke være ansvarlig for sikkerhetsdatablader som er innhentet fra en annen kilde.